

ЕЛЕКТРОННІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

З метою реалізації принципу доступності до правосуддя на даний час актуальним залишається питання впровадження та вдосконалення електронного судочинства та системи електронного документообігу в судах, їх гармонізація з міжнародними стандартами.

Питання впровадження електронного урядування в органах державної влади України досліджували такі науковці, як О.А. Баранов, С.В. Дзюба, А.В. Єфанов, І.Б. Жилияєв, Е.Л. Клепець, Ю. Місников, О.Арво, Т.В. Попова, І.А. Рубан, А.І. Семенченко М.С. [1], М.С. Демкова [2] та інші.

Практичне значення впровадження електронних технологій у сучасне господарське судочинство полягає у забезпеченні можливості для учасників процесу одержувати повну інформацію про хід справи, мати можливість ознайомлення з усіма матеріалами справи без обов'язкової фізичної присутності та з використанням власних засобів фотозйомки і копіювання в приміщенні конкретного господарського суду, направляти та отримувати процесуальні документи і докази через об'єднану електронну мережу, що безумовно сприятиме більш зручній та комфортній співпраці судів із громадянами.

В загальному вигляді ідея інформації всіх сфер суспільного життя, зокрема й господарського судочинства, визначена в Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2001-2015 роки» № 537-V від 09.01.2007 [3], прийнятому з урахуванням Декларації ООН «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті». Реальних ознак їй надано в Стратегічному плані інформатизації судової системи України, розробленою робочою групою з питань інновацій ДСА спільно з колегами зі США.

Частково дане питання вже вирішено, зокрема впровадженням Єдиного державного реєстру судових рішень, наявністю автоматизованої системи документообігу в судах, передбаченою чинним Господарським процесуальним кодексом України можливістю сторін брати участь у судових засіданнях в режимі відеоконференції.

Також з 17.06.2013 в усіх місцевих та апеляційних судах загальної юрисдикції запроваджено порядок щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу в частині надсилання судом таким учасникам процесуальних документів в електронному вигляді, паралельно з документами в паперовому вигляді [4].

З початку використання автоматизованої системи в судовій сфері спостерігається позитивна динаміка оперативності ефективного розгляду судових справ, а також отримання громадянами поточної інформації стосовно стану розгляду своєї судової справи та копій процесуальних документів.

В той же час, поза увагою залишилося питання можливості ознайомлення учасників процесу не тільки з процесуальними документами суду, а й з усіма матеріалами справи без обов'язкової фізичної присутності та з використанням власних засобів фотозйомки і копіювання в приміщенні конкретного господарського суду.

Варто навести наступний приклад зарубіжного досвіду в цій сфері впровадження інноваційних електронних технологій.

Так, з 01.07.2013 у Литві набрав чинності новий закон, який, окрім права на подання до суду документів у електронному, а не в паперовому вигляді, надає також можливість знайомитися з матеріалами справи в електронному вигляді.

Зокрема, це передбачає можливість дистанційного доступу громадян до бази даних суду, огляду матеріалів справи, прослуховування записів судових засідань. Однак громадяни Литви мають право доступу при цьому лише до матеріалів справ, учасником якої вони є. Комп'ютерну програму, що дозволяє вхід до бази даних суду можна отримати електронною поштою. При цьому

передбачені три варіанти ідентифікації особи, яка входить до бази даних суду: через банківську систему, за допомогою електронного підпису та генерування унікального коду.

Крім того, судова система Литви пов'язана із банківською електронною системою для полегшення сплати судового збору.

Доречним вбачається впровадження аналогічних технологій в Україні, зокрема у господарському судочинстві.

На сьогодні в Україні апробований проект «Електронний суд» [5] щонайменше у 15 судах. Зокрема, сторонам направлялися документи в електронному вигляді одночасно із паперовими (враховуючи, що чинне законодавство не передбачає можливості відправлення тільки електронних документів). При цьому частина з цих судів не змогли надати конкретну відповідь щодо доцільності такої кореспонденції через те, що сторони не зверталися з відповідним клопотанням.

Таким чином, важливим вбачається не тільки запровадження сучасних інноваційних технологій у господарському судочинстві, а й інформування громадян щодо наявності відповідних послуг та можливостей.

Перспективним також є використання мобільного зв'язку при впровадженні нових технологій у судовій діяльності.

Згідно з даними Державного підприємства «Інформаційні судові системи» текст одного SMS - повідомлення про час і місце проведення судового засідання (що складає близько 6-7 SMS - повідомлень) мінімум у 8 разів дешевше такого повідомлення поштою.

Водночас, наявні проблеми, які гальмують впровадження цілісної системи електронного документообігу в господарських судах.

По-перше, такі заходи потребують створення єдиної інформаційної системи електронного документообігу, уніфікованої та взаємопов'язаної з іншими електронними системами державного сектору, а також банківською системою.

По-друге, необхідною умовою використання такої системи є запровадження повноцінного використання не тільки посадовими особами, а й фізичними та юридичними особами електронного цифрового підпису.

По-третє, відкритим залишається законодавче врегулювання конфіденційності електронних документів з метою запобігання можливим порушенням прав фізичних та юридичних осіб – учасників судового провадження.

Врахування вищезазначених міжнародних стандартів використання електронних ресурсів судів є запорукою підвищення ефективної діяльності судів господарської юрисдикції та забезпечення принципу доступу до правосуддя.

Література:

1. Концепція розвитку електронного урядування в Україні / [О.А. Баранов, С.В. Демкова, А.В. Дзюба та ін. За ред. А.І. Семенченко]. – Київ, 2009. – 16 с.
2. Демкова М.С. Електронне урядування – запорука прозорості та ефективності влади [Електронний ресурс] / М.С. Демкова // Юридичний журнал № 3. - 2006. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.justinian.com.ua>.
3. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2001-2015 роки» № 537-V від 09.01.2007.- Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Наказ від 31.05.2013 № 72 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу» [Електронний ресурс] // Державна судова адміністрація України. – 2013.- Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.nau.ua>.
5. Наказ від 27.01.2012 № 14 «Про утворення міжвідомчої робочої групи з розробки пілотного проекту «Електронний суд» в Україні» [Електронний ресурс] // Державна судова адміністрація України. – 2012.- Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.nau.ua>.

Юлія Артурівна Джепа,
к.ю.н., суддя господарського суду Сумської області,
доцент кафедри правосуддя Сумського національного аграрного
університету.

У тезах визначено засоби підвищення ефективності діяльності судів господарської юрисдикції в Україні шляхом впровадження новітніх електронних технологій. Охарактеризовано декілька таких технологій. Наведено позиції науковців щодо вказаного питання.

Ключові слова: електронне судочинство, електронний документообіг, доступність правосуддя, господарські спори.

В тезисах определены основные средства повышения эффективности деятельности судов хозяйственной юрисдикции в Украине путем внедрения новейших электронных технологий. Охарактеризовано несколько таких технологий. Приведены позиции ученых по указанному вопросу.

Ключевые слова: электронное судопроизводство, электронный документооборот, доступность правосудия, хозяйственные споры.

In this handout examined basic facilities of increase in efficiency of commercial judicial activities in Ukraine by introducing latest technology. Characterized several of such technologies. An item scientists said on issue.

Key words: electronic legal proceedings, electronic flow of documents, accessibility of justice, commercial disputes.